

VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA

LLENGUA CASTELLANA I LITERATURA

1. Presentació

Les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura, tenen un paper fonamental en la consecució de les finalitats de l'etapa d'Educació Secundària. Entre els objectius finals de l'etapa es troben la capacitat de comprendre i d'expressar amb correcció, oralment i per escrit, tant en valencià com en castellà, textos i missatges complexos, i també iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.

D'altra banda, els principis pedagògics del perfil d'eixida d'aquesta etapa també involucren directament les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura pel que fa a la correcta expressió oral i escrita, la comprensió lectora, l'hàbit lector, la comunicació audiovisual i la creativitat. A més a més, al final d'aquesta etapa, tot l'alumnat ha d'haver adquirit els elements bàsics de la cultura, en el cas de les nostres matèries, els aspectes humanístics i els artístics.

Finalment, el valencià i el castellà, com a llengües vehiculars de l'ensenyament, també són l'eina fonamental que ha de garantir l'accés de l'alumnat al coneixement en les diferents matèries. El domini eficaç de les dues llengües resulta imprescindible, per tant, per a esdevindre un aprenent autònom al llarg de la vida.

Per un altre costat, les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura contribueixen de manera directa, juntament amb la resta, en el desenvolupament de la competència en comunicació lingüística, a més de participar amb la resta de llengües curriculars en l'adquisició de la competència plurilingüe.

L'enfocament plurilingüe del currículum també ha d'ajudar a integrar de manera creativa i eficaç els processos d'aprenentatge de les diferents llengües de l'escola. Pel que fa a l'Educació Secundària, el valencià, el castellà, la llengua estrangera i la segona llengua estrangera, si és el cas.

En aquest sentit, s'ha procurat que el disseny de les propostes curriculars de les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura, de la llengua estrangera i de la segona llengua estrangera siga, en part, complementari i, en part, compartit. Efectivament, les coincidències entre les competències específiques d'aquestes àrees estan pensades per a poder treballar d'una manera integrada la competència en comunicació lingüística i la competència plurilingüe. D'altra banda, la competència específica de mediació ha de servir per a afavorir el disseny de situacions d'aprenentatge que integren les diferents llengües del currículum i també, quan siga possible, les llengües presents en l'institut.

Per tal de dur a terme aquest objectiu d'integració de les llengües del currículum, la realització de projectes significatius per a l'alumnat que promoguen la resolució col·laborativa de problemes pot ser un instrument immillorable per a integrar les competències específiques de les àrees lingüístiques i també de les no lingüístiques. En aquesta etapa, especialment a partir de tercer d'ESO i, sobretot, en quart, s'incorpora l'àmbit professional com a àmbit d'ús de les llengües. Cal dissenyar situacions d'aprenentatge i projectes que incorporen aquest àmbit entre les pràctiques discursives planificades en l'aula i fora de l'aula.

Les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura també han de promoure, en aquesta etapa, la reflexió lingüística i l'anàlisi contrastiva associades als usos discursius. La reflexió també s'ha d'estendre a la diversitat lingüística i cultural present en la mateixa aula, en l'institut, en l'entorn familiar i social pròxim, en la Comunitat Valenciana, a Espanya, a Europa i en el món, en una progressió que faça ampliar la mirada de l'alumnat i el prepare per a viure i convida en societats diverses. El treball de la diversitat lingüística en els instituts ha d'anar acompanyat d'una visió d'aquesta diversitat com una riquesa i com un fet global. Aquesta reflexió també s'ha d'estendre a la relació entre les llengües i el poder, i els processos de minorització i de substitució lingüística. La reflexió ha d'anar acompanyada d'un treball sobre les actituds i els estereotips lingüístics que afavorisca la superació d'aquestes situacions de desigualtat lingüística.

Les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura també han de contribuir al desenvolupament de la capacitat de diàleg i de mediació en els conflictes usant el llenguatge. En aquest sentit, les competències específiques d'interacció i de mediació són la base per al disseny de situacions d'aprenentatge basades en intercanvis comunicatius que preparen per a una ciutadania empàtica, pacífica i dialogant, que usa el llenguatge per a estretir lligams, millorar la convivència i realitzar projectes cooperatius.

El foment de la creativitat en les matèries lingüístiques passa per la creació verbal per mitjà del joc i dels textos literaris, tant orals com escrits. La literatura en l'escola serveix per a desenvolupar el sentit artístic i la creativitat en l'alumnat per mitjà del joc, els jocs verbals, la creació literària, la composició de textos literaris de diferents formats i gèneres (poesia, conte, cançó, guió, còmic...), i també de la creació audiovisual i del teatre, que combinen diferents llenguatges i que obrin la porta al treball interdisciplinari i a l'organització de projectes artístics que poden involucrar els àmbits formals, informals i no formals.

D'altra banda, el treball amb els textos literaris, tant orals com escrits, ha de contribuir a reforçar la capacitat de comprensió de textos literaris escrits i multimodals, i a continuar desenvolupant el gust per la lectura i l'hàbit lector que ja s'havien començat a treballar en l'etapa d'Educació Primària. El paper de les biblioteques d'aula i de centre, així com el treball coordinat amb les biblioteques municipals i el treball amb les famílies, resulten fonamentals per a atènyer aquest objectiu. El pla de foment de la lectura i el projecte educatiu de centre han de servir de base per a planificar les accions pedagògiques necessàries per a assolir aquests objectius d'una manera coordinada entre totes les matèries, especialment el temps que es dedicarà a la lectura en cada centre.

La literatura, en aquesta etapa, connecta amb la cultura popular i també permet integrar en l'aula les cultures populars de l'alumnat nouvingut i les cultures contemporànies. D'una altra banda, el treball dels textos literaris en l'Educació Secundària ha de centrar-se en un aprofundiment de la lectura interpretativa dels textos, de l'estudi dels contextos de creació i de la iniciació en la lectura d'obres del cànon del patrimoni literari.

L'ús de les TIC aplicades a l'aprenentatge de les llengües resulta fonamental, i ha de continuar completant-se progressivament al llarg d'aquesta etapa: consultes contrastades i verificades en Internet; ús avançat de processadors de textos, de correctors i de traductors; eines de gravació i muntatge audiovisual; diccionaris electrònics; consulta de fitxers i de fonts bibliogràfiques...

D'altra banda, des de les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura s'ha de contribuir a l'ensenyament d'un ús ètic del llenguatge en l'àmbit de la comunicació digital, com també ajudar a la construcció d'una consciència crítica dels missatges per mitjà del treball de la lectura crítica, el debat i la creativitat.

A més, en les matèries lingüístiques també s'ha de vetllar per l'ensenyament inclusiu de

tot l'alumnat, amb una atenció especial a les dificultats d'aprenentatge de llengües. L'acompanyament docent en tot el procés d'aprenentatge i la participació del grup de classe en la facilitació de l'èxit escolar de tots els seus membres, són claus per a assolir aquest objectiu.

Finalment, les àrees lingüístiques configuren un context òptim per a ensenyar l'ús del llenguatge per a la gestió de les emocions i en les interaccions durant el treball en grup, per a la participació en la societat i per al respecte a la diversitat afectiva i sexual i la igualtat de gènere.

El currículum de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura es fonamenta en el treball de nou competències específiques. Aquestes competències connecten amb el perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'etapa d'ensenyament bàsic (que ve determinat, al seu torn, pels reptes del segle XXI i per les competències clau), i es connecten entre si i amb els sabers i els criteris d'avaluació d'una manera dinàmica, mitjançant l'actuació de l'alumne en diferents contextos de la realitat.

Les competències específiques de la matèria són: multilingüisme i interculturalitat; comprensió oral i multimodal; comprensió escrita i multimodal; expressió oral; expressió escrita i multimodal; interacció oral, escrita i multimodal; mediació oral, escrita i multimodal; lectura autònoma, i competència literària. De cadascuna d'aquestes competències específiques es fa una descripció que indica les característiques de les actuacions i de les situacions en què es desenvolupa, i en la qual s'apunten alguns dels continguts que porta associats. A més, en la descripció s'indiquen de manera sintètica les fites principals en el procés d'adquisició de la competència al llarg de l'etapa: final de segon i de quart curs, en el cas de Secundària.

En l'apartat següent s'estableixen les connexions de les nou competències específiques amb: 1) la resta de les competències específiques de l'àrea/matèria, 2) les competències específiques de la resta de les àrees/matèries de l'etapa i 3) les competències clau.

Tot seguit es mostren els sabers bàsics, és a dir, el conjunt de coneixements, destreses, actituds i valors de la matèria que cal que l'alumne mobilitze per a poder adquirir les diferents competències específiques. Els sabers bàsics estan organitzats en tres blocs: Llengua i ús, Estratègies comunicatives i Educació literària. En l'apartat dels sabers bàsics també s'indiquen els cicles de l'etapa en els quals es proposa treballar-los.

A continuació s'expliquen les característiques que podrien presentar les situacions d'aprenentatge. Aquest apartat es planteja com una ajuda perquè el professorat dissenye aquelles activitats didàctiques complexes que farien possible que l'alumnat posara en pràctica els components de les competències específiques i de les competències clau, al mateix temps que mobilitza els sabers bàsics necessaris per a l'adquisició d'aquests.

Al final s'exposen els criteris d'avaluació de cada competència específica. Aquests criteris són els referents que indiquen els nivells mínims d'aplicació de la competència en les diferents situacions d'aprenentatge que s'hagen previst en cada moment del procés d'ensenyament i aprenentatge. Els criteris d'avaluació són la base per al disseny de situacions d'aprenentatge, juntament amb els sabers bàsics, i també han de servir per al disseny de les situacions, els procediments i els instruments d'avaluació necessaris per a avaluar l'adquisició de cada competència específica. Aquests criteris indiquen un nivell mínim per a segon i quart curs de l'Educació Secundària.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica 1. Multilingüisme i interculturalitat

Descriure i apreciar la diversitat lingüística i cultural de la Comunitat Valenciana, d'Espanya i del món, per mitjà del reconeixement de les llengües de l'alumnat i de la realitat multilingüe i intercultural de l'entorn, analitzant les característiques, l'origen i el

desenvolupament sociohistòric de les dues llengües oficials i de les principals varietats lingüístiques, i combatent els prejudicis lingüístics.

2.1.1. Descripció de la competència

La diversitat lingüística i cultural és una realitat present tant en la societat com en les aules valencianes. Per aquest motiu, les àrees lingüístiques tenen el repte d'abordar aquesta diversitat amb l'objectiu de promoure en l'alumnat el coneixement de les diferents llengües i varietats lingüístiques i de la cultura associada a aquestes. Al mateix temps, les classes de llengua han de servir per a educar l'alumnat en l'acceptació d'aquesta diversitat com un enriquiment personal, tot defugint prejudicis lingüístics o xenòfobs.

La diversitat lingüística també constitueix una característica fonamental de l'Estat espanyol, on es parlen diferents llengües i les seues varietats lingüístiques respectives. En aquest sentit, el desenvolupament d'aquesta competència ha de fer possible que l'alumnat demostre interès i respecte per les llengües oficials de l'Estat, parant especial atenció al valencià i al seu procés de normalització. El coneixement i l'estima per la llengua pròpia d'un territori ha de ser vista com un dels fonaments per al desenvolupament d'una bona competència multilingüe i intercultural.

L'escola ha de reflectir la realitat social, però també ha d'introduir les correccions pertinents per tal de conciliar l'interès general en els contextos en els quals hi ha una llengua predominant i una altra de minoritzada, de manera que es garantisca la protecció dels drets lingüístics i la igualtat de les llengües oficials. El redreçament del seu ús i la correcció de desequilibris socials i territorials seran fonamentals per a vertebrar la societat valenciana, així com per a aprofundir en les diverses varietats lingüístiques i promoure el respecte a la identitat plural, la cooperació entre territoris i el reconeixement del valencià com a llengua pròpia.

Per a l'adquisició correcta d'aquesta competència, l'alumnat ha de tindre ben present que les dues llengües oficials del nostre territori tenen una diversitat lingüística enriquidora i que cada varietat geogràfica presenta unes característiques pròpies que la caracteritzen. És per això que el coneixement i el respecte cap a les diferents varietats de la llengua seran fonamentals perquè l'alumnat pugui assolir aquesta competència.

D'altra banda, vivim en un context social ric en llengües i cultures que fa que en les aules convisquen persones que utilitzen llengües diferents de les llengües curriculars. Per aquest motiu, els centres educatius han de fer visible aquesta diversitat que ens envolta, la qual possibilita l'acollida i l'actitud positiva cap a totes les llengües, evita els prejudicis lingüístics i permet aprofundir en el coneixement del funcionament de les llengües, al mateix temps que apropa l'alumnat a la realitat lingüística de la Comunitat Valenciana, d'Espanya i del món. Detectar els prejudicis i estereotips lingüístics, així com l'ús del llenguatge no discriminatori, afavorirà la convivència democràtica i la construcció d'una societat més equitativa i responsable.

Per a l'assoliment d'aquesta competència cal conèixer quin és el domini real de les dues llengües oficials per part de l'alumnat, així com també el ventall de llengües familiars no curriculars presents en l'aula, ja que només partint del perfil lingüístic individual es pot garantir el domini equilibrat de les llengües oficials i es podrà aprofitar la diversitat lingüística i cultural com un enriquiment per al centre.

Afavorir el contacte amb altres llengües i cultures no curriculars, però pròpies d'una part de l'alumnat, contribuirà a fer que reflexione i prenga consciència del funcionament de les llengües a partir de l'observació i la comparació entre aquestes, incloent-hi una aproximació a altres formes de comunicació, com per exemple la llengua de signes. Valorar les llengües familiars ajudarà a generar, per tant, actituds positives cap a l'aprenentatge de llengües.

En aquest sentit, el treball integrat de les llengües (TIL) esdevindrà de gran importància, ja que, a més de promoure un aprenentatge de llengües més coherent i significatiu, estimula la reflexió sobre l'ús del llenguatge per a iniciar-se en el desenvolupament de la consciència lingüística.

Aspectes com la diversitat lingüística (individual i social), l'anàlisi de les llengües en contacte i la gestió del multilingüisme seran essencials per al treball de la competència multilingüe i intercultural.

Finalment, al final del segon curs, l'alumnat hauria de ser capaç de reconèixer els trets característics d'almenys una llengua diferent a les familiars i a les oficials. Hauria de saber distingir característiques de la diversitat geogràfica de les llengües, així com també d'altres trets relacionats amb els sociolectes o amb els registres amb els quals el parlant s'adequa a diverses situacions comunicatives. També hauria de fer transferències entre diferents llengües i comunicar-se en contextos quotidians amb una actitud de respecte cap la diversitat lingüística i cultural del seu entorn per tal de millorar la convivència.

Al final del quart curs, l'alumnat hauria de reconèixer i usar algunes estructures comunicatives d'una o més llengües diferents a les familiars i a les oficials. Caldria que coneguera l'origen i el desenvolupament històric i sociolingüístic de les llengües de l'Estat i que es familiaritzara amb aquestes i altres llengües presents en el seu entorn. Hauria de poder fer transferències i contrastos entre diferents llengües, com a estratègia comunicativa, i hauria de conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural, començant per les llengües i cultures del territori, tant per a millorar la seua formació personal com per a contribuir a la cohesió social.

2.2. Competència específica 2. Comprensió oral i multimodal

Comprendre, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos orals i multimodals propis dels àmbits personal, social, educatiu i professional, per mitjà de l'escolta activa, aplicant estratègies de comprensió oral, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat.

2.2.1. Descripció de la competència

Aquesta competència específica engloba els processos de comprensió oral que contribueixen al desenvolupament de la competència en comunicació lingüística de l'alumnat amb l'objectiu d'aportar-li coneixements i estratègies per a enfrontar-se satisfactòriament a qualsevol situació comunicativa de la vida personal, social i acadèmica pròpia de la seua edat. Aquests coneixements i estratègies també li han de servir com a preparació per als àmbits professionals i per a la continuació en estudis superiors. És a dir, la comprensió suposa ser capaç d'escoltar i comprendre informacions orals en situacions comunicatives de diferents àmbits i amb registres de formalitat diversa, tenint en compte els elements prosòdics i no verbals, així com ser capaç d'utilitzar estratègies de comprensió oral per a obtindre i integrar la informació i valorar-la, i per a respondre a necessitats comunicatives significatives.

En síntesi, la comprensió oral implica el coneixement del lèxic i d'una sèrie d'estructures lingüístiques. Ara bé, en el desenvolupament d'aquesta competència específica es poden distingir tres tipus de comprensió: la literal, la inferencial i la crítica. Aquests nivells de comprensió es corresponen amb diferents actuacions per part de l'individu. En la comprensió literal es pot extraure la informació directament del text, en la inferencial es pot deduir, i en la crítica s'ha de prendre un punt de vista més personal i crític.

D'altra banda, l'alumnat ha de ser capaç de comprendre diferents tipus de discursos: el discurs produït per una sola persona (monòleg) i el discurs en el qual participen dos o més interlocutors (diàleg o conversa); també ha de tindre en compte que les tecnologies de la

informació i la comunicació han ampliat les possibilitats de la comunicació síncrona i asíncrona.

La comprensió d'un text oral requereix, per part de l'oient, un grau d'atenció i de concentració elevats. Per això, cal desenvolupar estratègies de selecció i de retenció en relació a l'objectiu de l'escolta. La comprensió de textos multimodals necessita una alfabetització audiovisual i mediàtica específica per a fer front als riscos de manipulació i desinformació.

D'aquesta manera, a mesura que l'alumnat desenvolupa les estratègies de comprensió oral a diferents nivells, serà capaç d'identificar el sentit general i la informació més rellevant, anticipar el contingut, distingir entre fets i opinions, i diferenciar diverses tipologies textuais, registres i contextos, així com identificar la intenció de l'emissor, analitzar procediments retòrics i detectar fal·làcies argumentatives. La comprensió oral s'efectua valorant aspectes formals i de contingut per a construir coneixement i donar resposta a les diferents situacions comunicatives, és a dir, que l'alumnat analitze l'ús dels elements comunicatius no verbals i aplique els coneixements lèxics, gramaticals i textuais per a interpretar missatges orals.

Les reflexions sobre el llenguatge han de partir del coneixement previ que l'alumnat té com a usuari d'una llengua, i han de produir-se sempre de manera significativa, en contextos de producció i de comprensió de textos. Per tant, mitjançant les activitats que promoguen la millora de la comprensió oral es poden planificar activitats de reflexió, utilitzant la terminologia elemental adequada per a iniciar-se en el desenvolupament de la consciència lingüística i millorar les destreses de producció i de comprensió.

Cal tindre en compte que, per a desenvolupar aquesta competència, l'alumnat, quan finalitze el 1r cicle de Secundària, haurà de ser capaç d'identificar la informació literal, fer inferències i interpretar l'objectiu principal dels textos orals. Al final del 2n cicle de Secundària, l'alumnat també haurà d'interpretar informació explícita i implícita, així com valorar de manera crítica i argumentada els continguts i el propòsit dels textos orals.

2.3. Competència específica 3. Comprensió escrita i multimodal

Comprendre, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos escrits i multimodals propis dels àmbits personal, social, educatiu i professional, per mitjà de la lectura de textos, aplicant estratègies de comprensió escrita, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat.

2.3.1. Descripció de la competència 3

Aquesta competència específica engloba els processos de comprensió escrita per a desenvolupar la competència comunicativa de l'alumnat amb l'objectiu d'aportar-li coneixements i estratègies per a enfrontar-se satisfactòriament a qualsevol situació comunicativa de la vida personal, social i acadèmica pròpia de la seua edat. L'adquisició d'aquesta competència també hauria de servir, en aquesta etapa, com una preparació per a la interacció en àmbits professionals de la vida adulta i en contextos acadèmics. La comprensió suposa rebre i processar la informació expressada per mitjà de textos escrits i multimodals en situacions comunicatives de diferents àmbits i amb registres de formalitat diversa, així com ser capaç d'utilitzar estratègies de comprensió escrita per a obtindre i integrar la informació i valorar-la, i per a respondre a necessitats comunicatives significatives.

En síntesi, la comprensió escrita implica el coneixement del codi escrit i d'una sèrie d'estructures lingüístiques. Però, en el desenvolupament d'aquesta competència específica es poden distingir tres tipus de comprensió: la literal, la inferencial i la crítica. Aquests nivells de comprensió es corresponen a diferents actuacions per part de l'individu. En la comprensió literal es pot extraure la informació directament del text, en la inferencial es pot deduir, i en la crítica s'ha de prendre un punt de vista més personal i crític.

Cal tindre en compte que la comprensió d'un text escrit requereix, per part del lector,

ser capaç de llegir amb bona fluïdesa i aplicar les estratègies de comprensió lectora necessàries. En tots aquests aspectes intervenen diversos processos: localitzar i obtenir informació del text, saber integrar-la i interpretar-la, i reflexionar sobre aquesta informació i valorar-la de manera crítica. D'aquesta manera, a mesura que l'alumnat desenvolupa les estratègies de comprensió escrita a diferents nivells, serà capaç de diferenciar diverses tipologies textuais, registres i contextos.

Per a aconseguir que els i les alumnes esdevinguin lectors i lectores competents i siguin capaços d'adequar la manera de llegir utilitzant estratègies lectores en funció del tipus de text, dels diferents formats i suports, i del propòsit de la lectura, cal que l'alumnat efectue tots els processos que intervenen en les activitats de lectura: localitzar i obtenir informació del text, saber integrar-la i interpretar-la, i reflexionar i valorar. D'aquesta manera, a mesura que l'alumnat desenvolupa les estratègies de comprensió escrita a diferents nivells, serà capaç de reconèixer el sentit global, les idees principals, en funció de l'objectiu de lectura; captar la informació explícita i efectuar les inferències necessàries; formular hipòtesis, i fer reflexions sobre aspectes formals i de contingut, per a adquirir i construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.

En el desenvolupament d'aquesta competència de comprensió escrita també cal que l'alumne aplique les estratègies relacionades amb l'alfabetització informacional. És a dir, cal que l'alumne busque, seleccione i contraste la informació procedent de dues o més fonts, de manera planificada i guiada. D'aquesta manera, s'anirà avançant en l'avaluació de la fiabilitat de les informacions. La comprensió de textos multimodals necessita una alfabetització audiovisual i mediàtica específica per a fer front als riscos de manipulació i desinformació.

Les reflexions sobre el llenguatge han de partir del coneixement previ que l'alumnat té com a usuari d'una llengua, i sempre s'han de produir de manera significativa, en contextos de producció i comprensió de textos. Per tant, mitjançant les activitats que promoguen la millora de la comprensió escrita, es poden planificar activitats de reflexió en què l'alumnat utilitza la terminologia elemental adequada, s'inicia en el desenvolupament de la consciència lingüística i millora les seues destreses de producció i de comprensió.

Cal tindre en compte que, per a desenvolupar aquesta competència, l'alumnat, quan finalitze el 1r cicle de Secundària, haurà de ser capaç (de manera autònoma) d'identificar la informació literal, fer inferències i interpretar informació explícita i implícita, i identificar l'objectiu principal dels textos escrits, així com el tipus de text i les seues característiques. Al final del 2n cicle de Secundària, l'alumnat també haurà d'interpretar i valorar de manera crítica i argumentada els continguts i el propòsit dels textos escrits posant en funcionament coneixements externs sobre el text i previs a la lectura.

2.4. Competència específica 4. Expressió oral

Produir missatges orals amb coherència, cohesió i adequació, fluïdesa i correcció, per mitjà de diferents suports i situacions de comunicació de l'àmbit familiar, social, educatiu o professional.

2.4.1. Descripció de la competència 4

L'expressió oral constitueix un instrument de primer ordre en el procés comunicatiu, i el desenvolupament d'aquesta implica la producció de missatges orals estructurats (coherència), articulats (cohesió) i adaptats a la finalitat i al registre requerit per a cada situació comunicativa (adequació).

L'aprenentatge d'aquesta competència se centra tant en la construcció del discurs com en el contingut lingüístic, el control de la norma i la pronunciació, així com en els aspectes prosòdics que faciliten la comprensió del missatge. Al mateix temps, requereix estratègies que

garantisquen el maneig d'un lèxic correcte, precís i variat, i el domini morfosintàctic, així com les destreses que afavoreixen la comprensió del discurs. A causa del caràcter immediat i efímer que caracteritza la llengua oral, aspectes com la fluïdesa, la pronunciació, l'entonació, els prosòdics i els recursos no verbals resulten indispensables per a reforçar la intenció comunicativa.

L'adquisició correcta de l'expressió oral, a més de tindre en compte aspectes lèxics, semàntics, fonològics, morfosintàctics i no verbals, ha d'afavorir un ús del llenguatge no discriminatori, bandejant els abusos de poder per mitjà de la paraula, per a fomentar, així, la construcció d'una societat més equitativa, democràtica i responsable mitjançant les pràctiques comunicatives. A més, el desenvolupament de l'expressió oral exigeix uns coneixements pragmàtics i socioculturals que només poden aprendre's des de situacions reals de diferents àmbits, que aniran augmentant el grau de complexitat i formalitat per mitjà d'estratègies de planificació i l'ús de diferents suports.

Per a fer-ho, serà fonamental la selecció i contrast d'informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant-ne la fiabilitat i pertinència i evitant els riscos de manipulació i desinformació, per a comunicar-la eficaçment, adoptant un punt de vista crític, personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.

Els diferents tipus de textos (narratius, descriptius, argumentatius, expositius, instructius...) constitueixen el marc perfecte per al desenvolupament d'aquesta competència. El text és la unitat bàsica de treball en l'aula, per la qual cosa les produccions orals no poden deslligar-se dels gèneres textuais (conte, rondalla, notícia...) que corresponen a les situacions concretes de comunicació. Dotats d'una estructura i d'uns continguts lingüístics, ofereixen un aprenentatge més significatiu i s'integren fàcilment en el treball per projectes i àmbits. Aquesta contextualització dels usos reals contribuirà a la reflexió, progressivament autònoma, sobre les eleccions lingüístiques i discursives, i ajudarà l'aprenent a desenvolupar la consciència lingüística, augmentar el repertori comunicatiu i millorar les destreses de producció oral.

L'avaluació a curt i llarg termini, l'autoavaluació i l'anàlisi de les pròpies produccions resulten eines fonamentals en la millora de l'aprenentatge i per a propiciar la reflexió lingüística.

Malgrat el caràcter immediat i espontani de la llengua oral, l'adquisició correcta d'aquesta destresa és complexa i requereix un procés d'aprenentatge sistemàtic i continuat. La gestió de les emocions i l'autocontrol seran fonamentals per a consolidar aquesta competència.

Al final del primer cicle de l'etapa s'espera que l'alumnat sàpia utilitzar el llenguatge oral per a expressar, descriure, resumir, justificar, opinar, defensar, argumentar, amb fluïdesa i espontaneïtat, idees, sentiments, emocions, fets, opinions i conceptes, tenint en compte la situació comunicativa i aportant el seu propi punt de vista.

Al final de l'etapa, l'alumnat haurà de ser capaç d'articular discursos orals extensos i amb un alt grau de formalitat. Aquests hauran de ser adequats, coherents i cohesionats; produir-se amb fluïdesa i correcció, i adaptar-se a la finalitat que es persegueix, a la situació comunicativa i al destinatari. Per a fer-ho, l'alumnat haurà d'utilitzar els recursos que estiguen al seu abast per a buscar i seleccionar la informació per mitjà de fonts fiables, contrastant les dades i aplicant el pensament crític en les seues produccions.

2.5. Competència específica 5. Expressió escrita i multimodal

Produir textos escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes emprant estratègies de planificació, textualització, revisió i edició.

2.5.1. Descripció de la competència 5

Ser competent en expressió escrita comporta saber utilitzar el registre adequat a la situació comunicativa (adequació), organitzar les idees amb claredat (coherència), enllaçar els enunciats en seqüències textuais cohesionades (cohesió) i respectar les normes gramaticals i ortogràfiques (correcció). Tot això, mentre s'incrementa de manera gradual tant la destresa d'utilitzar les paraules i estructures precises en els textos escrits, com la consciència sobre la qualitat, presentació, ètica i creativitat de la pròpia expressió. En aquest punt, cobra especial rellevància assegurar que l'alumnat empre un llenguatge no discriminatori i que siga, al seu torn, capaç de detectar i bandejar qualsevol abús de poder per mitjà de la paraula.

Així mateix, adquirir aquesta competència específica implica considerar l'escriptura com un procés recursiu (individual o col·laboratiu) en el qual sempre són necessàries estratègies de planificació, textualització, revisió i edició, i en el qual es posen en joc múltiples coneixements lingüístics. Es tracta, per tant, d'una escriptura conscient i reflexiva, en la qual l'ús és cardinal per a l'aprenentatge.

En aquest procés escriptor s'enquadrarà, per consegüent, l'estudi sistemàtic de la llengua, sempre sustentat en la reflexió metalingüística i introduint progressivament la terminologia específica. S'estimularà que l'alumnat reflexione, de manera individual o col·laborativa, sobre la llengua a partir de les seues pròpies produccions, sent conscient de com els canvis en els enunciats poden millorar els seus textos, i apreciament la utilitat del coneixement lingüístic, discursiu i textual explícit. Aquest recorregut des de l'observació fins a la generalització i sistematització necessitarà acompanyament del docent; a més, el diàleg entre iguals serà una eina clau per a aquest aprenentatge.

Per mitjà d'una varietat de situacions d'escriptura de dificultat creixent, els i les estudiants es familiaritzaran amb un ampli ventall de gèneres discursius i construiran una competència que els permeta produir textos d'acord amb les convencions socioculturals, estructurals i lingüístiques. D'aquesta manera, el nostre alumnat podrà desenvolupar-se en qualsevol situació comunicativa de la seua vida personal, social, acadèmica i professional.

En aquest sentit, en l'actualitat, la manera de comunicar-nos s'ha transformat perquè s'ha desdibuixat la separació entre els diferents mitjans. Ara disposem de molts i diferents recursos per a construir significats que van més enllà del que és verbal, per això, aquesta competència específica inclou la creació de textos multimodals.

Atesa la complexitat cognitiva de l'activitat escriptora, en la qual es posen en joc multitud de coneixements, el seguiment del professorat serà imprescindible, així com la retroalimentació oportuna i la utilització d'eines de suport i exemples de complexitat escalonada. Aquesta guia del docent també serà decisiva perquè l'alumnat, progressivament, adquireisca autonomia en la cerca i contrast de fonts amb la finalitat que, després d'avaluar-ne la fiabilitat i pertinència, puguen organitzar, elaborar i traslladar aquesta informació al seu text escrit sent, a més de crítics i ètics, respectuosos amb la propietat intel·lectual.

Al final del primer cicle de l'ESO, l'alumnat haurà de ser capaç de triar, d'entre els gèneres discursius treballats, el que resulte adequat a la situació comunicativa tenint en compte l'objectiu que persegueix i l'audiència a la qual s'adreça. A continuació, l'alumnat haurà de poder escriure, individualment i de manera col·laborativa, un text breu d'acord amb les condicions donades i emprant, amb instruments d'ajuda i guia del professorat, si és necessari, estratègies de planificació, textualització, revisió i edició.

Finalment, al final de l'etapa i de manera autònoma, l'alumnat serà capaç de produir textos escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes emprant, de manera autoregulada, estratègies de planificació, textualització, revisió i edició.

2.6. Competència específica 6. Interacció oral, escrita i multimodal

Interactuar de manera oral, escrita i multimodal, de forma progressivament autònoma, per mitjà de textos de complexitat creixent dels àmbits personal, social, educatiu i professional, utilitzant un llenguatge no discriminatori i estratègies bàsiques de comprensió, expressió i resolució dialogada de conflictes, de manera síncrona i asíncrona.

2.6.1. Descripció de la competència 6

La interacció oral, escrita i multimodal abasta la descodificació, la comprensió, la interpretació i l'expressió, de manera que propicia la construcció d'un discurs conjunt que utilitzarà els repertoris multilingües i interculturals de l'alumnat. La interacció supera la suma de les competències de comprensió i d'expressió, ja que s'utilitzen estratègies col·laboratives, com ara prendre el torn de paraula, cooperar i demanar aclariments, per a intercanviar informació en situacions comunicatives dels àmbits personal, social, educatiu i professional.

Aquesta competència implica i promou el treball en grup, la col·laboració i la predisposició per a comunicar-se amb altres, establir vincles personals i construir coneixement posant les pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica. Aquest procés suposa ser capaç d'arribar a un enteniment i dur a terme negociacions de manera dialogada, argumentada, empàtica, assertiva, correcta en les formes i respectuosa cap a la diversitat, assegurant la igualtat de drets de totes les persones. En aquest sentit, l'alumnat ha de manejar situacions comunicatives, tant en suports analògics com digitals, per mitjà de l'etiqueta digital, els elements verbals i els no verbals, fent ús en tot moment d'un llenguatge ètic i no discriminatori.

En Educació Secundària, l'alumnat ha d'entendre, seleccionar, analitzar i expressar informació en textos orals, escrits i multimodals, de manera autònoma, sobre temes complexos que s'ajusten a la situació comunicativa i als gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, interactuant amb el professorat, amb els seus iguals, amb altres usuaris de la llengua o amb altres textos.

Paral·lelament, per a ser competent en interacció oral, escrita i multimodal, també cal identificar i saber utilitzar el registre adequat a la situació comunicativa (adequació), organitzar les idees amb claredat (coherència), enllaçar els enunciats en seqüències textuais cohesionades (cohesió) i respectar les normes gramaticals i ortogràfiques (correcció). Així mateix, per a la construcció del discurs, serà necessari que l'alumnat consulte fonts variades, per a seleccionar i contrastar informació, avaluant-ne la fiabilitat i adoptant un punt de vista crític i respectuós amb la propietat intel·lectual.

Al llarg d'aquesta etapa, l'alumnat avançarà en autonomia per a identificar, seleccionar i utilitzar elements com la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, els elements verbals i no verbals de la comunicació i expressions tant predictibles com no predictibles. Estratègies com l'ús de la repetició, mantindre un ritme adequat, prendre la paraula, cooperar i demanar aclariments són essencials en aquesta competència. Així mateix, l'escolta activa, la deliberació argumentada, la resolució dialogada de conflictes i el respecte seran fonamentals, ja que contribueixen a la convivència, la cooperació, la tolerància i la comunicació eficaç.

Al final del primer cicle d'ESO, l'alumnat utilitzarà estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa, per a iniciar, mantindre i tancar el discurs, sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i utilitzant estratègies per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís. La interacció escrita i multimodal inclourà situacions d'interacció síncrones i asíncrones, i afavorirà l'autonomia progressiva de l'alumnat.

Al final de l'etapa, l'alumnat haurà d'interactuar oralment, amb autonomia, i cooperar amb l'interlocutor per a facilitar el diàleg; a més, haurà d'oferir i demanar aclariments, implicant-

se de manera activa i reflexiva, amb una actitud dialogant i d'escolta per a la construcció d'un discurs comú. Respecte a la interacció escrita i multimodal, l'alumnat haurà de participar de manera autònoma en situacions d'interacció utilitzant diferents suports.

2.7. Competència 7. Mediació oral, escrita i multimodal

Mediar entre interlocutors aplicant estratègies d'adaptació, simplificació i reformulació del llenguatge per a processar i transmetre informació més elaborada en situacions comunicatives d'àmbit personal, social i professional.

2.7.1. Descripció de la competència 7

La mediació és l'activitat del llenguatge consistent a explicar i facilitar la comprensió de missatges o textos orals, escrits i multimodals entre interlocutors que no comparteixen el mateix codi. En aquest procés s'utilitzen estratègies com la reformulació, l'adaptació o la simplificació del llenguatge, d'acord amb l'objectiu, la situació i els destinataris de la comunicació.

En la mediació, l'alumne es reconeix com a agent social encarregat de crear ponts, que ajuda a construir i transvasar significats, que facilita la comprensió i l'expressió de missatges i que transmet informació general i específica de manera autònoma, tant en la seua pròpia llengua (mediació intralingüística) com entre altres llengües (mediació interlingüística).

La mediació lingüística respon a desafiaments com la resolució de conflictes de manera dialogada, l'ús de repertoris lingüístics personals procedents de diferents llengües, o la valoració de la diversitat lingüística i cultural del seu entorn. En aquest sentit, la mediació lingüística suposa l'ús d'estratègies i de coneixements destinats a la superació de barreres lingüístiques i culturals de manera cooperativa, la negociació de significats i l'assoliment d'una entesa entre els interlocutors de manera empàtica i creativa.

En Educació Secundària, la mediació està orientada a processar i reformular informació i idees de textos orals, escrits i multimodals, sobre assumptes quotidians, d'interés personal i públic, utilitzant tant mitjans convencionals com virtuals, i ajudant-se de suport visual. La mediació també inclou estratègies discursives com la simplificació, l'adaptació i la transformació del llenguatge, o l'ús de gestos, repeticions o aclariments; tot això, de manera autònoma, responsable i constructiva.

La mediació en aquesta etapa inclou activitats com resumir, explicar dades, parafrasejar, prendre notes, interpretar, traduir textos mentre es participa en tasques col·laboratives que tenen com a objectiu facilitar la interacció i l'enteniment quan es produeixen intercanvis d'informació en entorns multilingües (L2-L2, L2-L1, L1-L2).

Per a aconseguir-ho, resulta fonamental la reflexió i el contrast, tant entre els elements lingüístics i discursius (L2-L2, L2-L1, L1-L2): fonètica, gramàtica, sintaxi, vocabulari o tipologia textual, com també els extralingüístics: llenguatge corporal, signes visuals, pauses, ritme i entonació.

Al final del segon curs de l'ESO, la mediació s'efectua combinant el repertori lingüístic de l'alumnat, comunicant, descrivint i explicant conceptes a un tercer, i per a fer-ho es poden usar suports analògics o digitals. En aquest procés es poden incorporar elements lingüístics i culturals en textos orals, escrits i multimodals dels àmbits personal, social i educatiu. En aquest moment, l'alumnat haurà de ser capaç de mediar entre llengües (valencià o castellà, o altres) o dins d'una mateixa llengua (valencià o castellà), a partir de gràfics i de textos d'una complexitat mitjana, amb ajudes molt puntuals.

En finalitzar l'etapa, l'alumnat ha de ser capaç de parafrasejar i reformular en l'L1 (valencià o castellà) les comunicacions, descripcions o explicacions fetes en una L2 (valencià o castellà, o altres), sense haver de recórrer sempre a suports, així com incorporar elements

lingüístics i culturals dels àmbits personal, social, educatiu i professional. En aquest moment, el nivell dels discursos de partida pot ser d'una complexitat creixent. En tota l'etapa es podria fer mediació inversa: des d'una L1 (valencià o castellà, o altres) cap a una L2 (valencià o castellà), en aquest cas es tractaria de discursos de complexitat baixa o mitjana.

2.8. Competència 8. Lectura autònoma

Llegir obres i textos de caràcter divers i de complexitat progressiva, seleccionats amb autonomia, i reflexionar sobre el perfil lector que es va configurant.

2.8.1. Descripció de la competència 8

El fonament d'aquesta competència específica és la motivació lliure per la lectura, des de l'interés personal de l'alumnat, de manera que es genere hàbit lector a partir d'experiències lectores positives i plaents.

La lectura autònoma afavoreix l'ampliació del coneixement sobre el món i la interacció social amb altres lectors per tal de compartir les experiències lectores. L'aprenent ha de progressar en l'habilitat i el gust per les lectures de l'àmbit social, acadèmic, literari i dels mitjans de comunicació, en tipologies i funcions diferents i en formats multimodals, analògics i digitals, en un grau de complexitat creixent. Com a suport al gust per la lectura, es generen contextos de diàleg, de debat i d'intercanvi d'experiències que alimenten el descobriment de noves lectures. Són escenaris que el professorat ha de facilitar per mitjà del disseny de situacions d'aprenentatge que incentiven el foment lector i que incloguen activitats de compartició de les experiències lectores (fòrums de lectors, tertúlies i cercles de lectura) en diferents formats: oral, escrit i multimodal, en contextos analògics i també digitals.

Els processos de lectura ajuden a organitzar les idees i a distingir els continguts rellevants. Permeten, també, el coneixement i l'aplicació de tipologies textuals i de gèneres discursius a la pràctica oral i escrita. L'èxit en la competència lectora és clau per a controlar l'accés a la informació en els processos de comprensió, reflexió i interpretació, i per a millorar la capacitat crítica. L'aprenent llig, reflexiona i interpreta a partir de les obres, i, a més, comparteix i socialitza les seues experiències lectores.

Els circuits comunicatius actuals estan estretament relacionats amb les TIC; com a conseqüència, el coneixement i la iniciació en l'ús d'aplicacions de lectura, com també les plataformes digitals i Internet, seran un entorn favorable i necessari per a la pràctica lectora i l'intercanvi d'experiències lectores.

Per tal de millorar la pròpia experiència lectora i d'assentar l'hàbit lector, s'hauria d'estimular l'ús de les biblioteques, tant les de l'àmbit educatiu com les públiques. A més, per a anar configurant de manera progressiva un perfil lector entre l'alumnat, caldria fomentar també la creació d'una biblioteca personal. D'altra banda, el desenvolupament de la personalitat, acompanyat d'un entorn en què la lectura és una activitat habitual i plaent, aporta a l'aprenent el bagatge cultural necessari per a un aprenentatge al llarg de la vida.

Al final del primer cicle, l'alumnat haurà de ser capaç de triar el textos que millor s'adapten als seus gustos, interessos o necessitats, a partir d'una selecció prèvia, amb la finalitat de llegir-los i incorporar-los al seu itinerari lector.

En finalitzar l'etapa, l'alumnat haurà de ser capaç de seleccionar i llegir de manera autònoma textos diversos, de diferents àmbits, partint dels interessos personals i necessitats formatives, que marquen un avanç en l'interés per la lectura com a plaer. L'alumnat també haurà de deixar constància del seu itinerari lector, amb criteri, i haurà de compartir la pròpia experiència lectora.

2.9. Competència 9. Competència literària

Llegir i produir textos literaris, contextualitzats en la cultura i la societat, com a font de plaer i de coneixement.

2.9.1. Descripció de la competència 9

La competència literària aporta un gran potencial en l'objectiu d'assolir l'hàbit lector d'obres literàries, al llarg de la vida, dels àmbits formal i no formal. Ha d'orientar-se a la capacitat de lectura, comprensió, reflexió i producció d'obres literàries, per mitjà dels diversos gèneres (narrativa, poesia, teatre) i de la interpretació d'obres que permeten activar les emocions i conèixer la literatura en valencià, en castellà i universal, per mitjà d'autors i autores d'etapes cronològiques i moviments literaris rellevants. Cal preveure dues modalitats de lectura, la intensiva i l'extensiva. La lectura intensiva focalitza més el detall per a obtenir informacions i, com a conseqüència, és més pausada i analítica; la lectura extensiva segueix un ritme més àgil, fa servir textos més extensos o complets, de l'interès de l'alumne, i té un caràcter més lúdic.

Es pretén donar sentit al coneixement literari des de la contextualització dels textos, en les implicacions socials, històriques i culturals, i en la intencionalitat, així com en l'experiència biogràfica dels autors. En la recerca d'informació sobre obres i autors s'evitarà la focalització excessiva en l'assimilació de dades, si no són relacionades amb el sentit o la intencionalitat de l'obra.

Les propietats i característiques del llenguatge literari han de ser incorporades en proporció productiva a les capacitats discursives de l'alumnat. La producció de textos amb intencionalitat literària també ha de preveure els gèneres literaris principals, basant-se en models clàssics i actuals, en registres orals i escrits i multimodals.

La fusió de la literatura i l'art ha de ser una experiència d'aula i fora de l'aula, en la qual entren en joc la música, el teatre, les arts plàstiques i les escèniques. L'alumnat ha d'investigar, interpretar les connexions i assumir rols creatius.

Cal implicar recursos tecnològics, xarxes digitals i multimèdia que siguen enriquidors per a la recepció i la creació literària.

La lectura és una pràctica lligada a potenciar l'aprofitament de les biblioteques (d'aula, de centre, públiques) i a fer de l'alumnat un usuari habitual i organitzat en la pràctica del seu ús.

El camí pedagògic de l'alumnat en la competència literària ha de pautar-se des del guiatge del professorat, des de la imitació de models i el versionat dels diferents gèneres. L'alumnat haurà d'enfrontar-se a textos de nivell de complexitat progressiva, tant en la recepció com en la producció textual, fins a arribar a una autonomia suficient. Tot això, en un procés ascendent adaptat al ritme d'aprenentatge de l'alumnat.

En finalitzar el primer cicle de Secundària, l'alumne haurà de llegir i interpretar obres literàries senzilles adequades als seus interessos; haurà d'aportar opinió des de la reflexió, utilitzant recursos retòrics i metallenguatge, i també haurà de ser capaç de crear textos literaris senzills (contes, poemes breus, textos per a la dramatització...) aplicant els recursos i elements característics dels gèneres estudiats. Tot aquest procés es planificarà de manera que s'estimule una autonomia progressiva de l'alumnat. L'alumnat també haurà de participar en representacions teatrals i en espectacles que incloguen la recitació i la dramatització de textos.

En finalitzar l'etapa de Secundària, l'alumne haurà de ser capaç de llegir, comprendre i interpretar obres literàries de manera autònoma, adequades a l'edat (rondalles, relats, novel·les breus, poemes, textos dramatitzats...), i de relacionar obres i autors dins dels contextos socioculturals, a més de construir opinió sobre les obres. També haurà de crear textos literaris

senzills aplicant els recursos retòrics i estilístics, i d'organitzar i participar activament en representacions de recitació i de dramatització, de manera autònoma i col·laborativa, partint de suports i models.

3. Connexions de les competències específiques entre si, amb les competències d'altres matèries i amb les competències clau (per al conjunt de les competències de la matèria)

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de la matèria

Les conegudes com a destreses lingüístiques bàsiques: expressió oral (CE4), expressió escrita (CE5), comprensió oral (CE2) i comprensió escrita (CE3), així com dels complexos processos bidireccionals que ocasionen interacció (CE6) i mediació (CE7), coincideixen de manera natural en la comunicació. Si, a això, li unim l'indiscutible potencial epistèmic que posseeixen, així com que la reflexió sobre la pròpia llengua subjau en tota l'àrea, podem dir que, a grans trets, la majoria de competències específiques de València: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura estan, d'una manera o d'una altra, molt relacionades entre si.

En aquest sentit, convé posar l'accent en el fet que l'expressió oral/escrita constitueix la base per al desenvolupament de les altres destreses orals/escrites: interacció (CE6), mediació (CE7), comprensió oral (CE2) i/o escrita (CE3). A més de compartir canal i característiques, es complementen entre si. No hi ha mediació o comprensió sense expressió. I el mateix succeeix amb la interacció, perquè en aquesta s'activen de manera indissociable l'expressió i l'escolta/lectura. En dos canals diferents es treballen habilitats semblants lligades a la comprensió, la interpretació i la valoració de missatges. En altres paraules, moltes de les competències específiques de la matèria es necessiten unes a les altres per a poder-se desenvolupar plenament, i comparteixen els sabers bàsics necessaris per a aconseguir-ho.

Respecte a la resta de competències específiques de l'àrea, la competència multilingüe i intercultural (CE1) requereix la comprensió oral (CE2) i la comprensió escrita (CE3), ja que comprendre suposa un primer pas per a familiaritzar-se amb la diversitat lingüística i cultural i evitar, així, els prejudicis lingüístics. Però, a més, per a valorar la diversitat lingüística i cultural com a font de riquesa cultural, és necessari adoptar una actitud activa, per la qual cosa guarda una estreta relació amb l'expressió oral (CE4) i escrita (CE5) i la interacció (CE6), ja que aquests usos de la llengua afavoreixen la reflexió interlingüística i l'ús de la funció metalingüística del llenguatge. El desenvolupament d'aquesta competència troba en la lectura autònoma (CE8) i en la literatura (CE9) unes poderoses aliades per a acostar l'aprenent a una llengua, a una cultura, a un context i a unes tradicions de manera lúdica, valorant la diversitat lingüística i cultural.

Així mateix, la lectura autònoma (CE8) i la competència literària (CE9) es comencen a desenvolupar per mitjà de la lectura (CE2), la comprensió de textos literaris (CE3) i l'expressió oral (CE4). En les activitats de foment lector se solen fer comentaris orals sobre les lectures; per tant, es treballen també a partir de la lectura: l'expressió oral (CE4), la interacció oral (CE6) i la mediació oral (CE7).

Finalment, la competència literària (CE9) s'associa a les competències lingüístiques, perquè necessita la comprensió, l'expressió, la interacció i la mediació. Per mitjà del potencial de la literatura, l'alumnat desenvolupa la resta de competències per a comprendre els textos literaris, els de tradició oral i els gèneres escrits, per a produir textos amb intenció literària i també per a interactuar i mediar amb altres individus com a característica de la dimensió social de la literatura.

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa

Les competències específiques d'expressió oral (CE4), expressió escrita (CE5), comprensió oral (CE2), comprensió escrita (CE3) i la interacció (CE6) vertebraren el procés d'aprenentatge i fan que aquestes es vinculen, de manera global i inherent, amb les competències específiques de la resta de matèries lingüístiques i no lingüístiques. Així mateix, també són clau per a la gestió personal i emocional en la relació amb els altres.

D'altra banda, la mediació lingüística (CE7) té relació amb la resta de competències específiques de l'àmbit lingüístic, perquè la mediació entre diferents codis fa que s'activen els mecanismes de comprensió i d'expressió propis de la competència en comunicació lingüística i de la competència plurilingüe, i que es transferisquen coneixements, tant lingüístics com socioculturals i pragmàtics, mitjançant l'ús combinat de les diferents llengües del currículum.

Així mateix, la competència específica en lectura autònoma (CE8) contribueix al desenvolupament de les competències específiques de la resta d'àrees, atés que la llengua escrita està present en totes les situacions educatives; per això, la lectura es treballa en totes les àrees. En la resta d'àrees lingüístiques es promouen, a més, moltes transferències lingüístiques de l'alumnat d'unes llengües a les altres, partint d'un enfocament comunicatiu i d'un tractament integrat de llengües.

Finalment, aconseguir la competència literària (CE9) passa per la vinculació amb disciplines que no formen part de l'àrea lingüística, però que són parts del material per a edificar-la. Connecta especialment amb Geografia i Història; Música i Educació Plàstica, Visual i Audiovisual; Tecnologia i Digitalització, i Valors Cívics i Ètics.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

El quadre adjunt mostra que hi ha una relació especialment significativa i rellevant entre les 9 competències específiques d'aquesta àrea i la majoria de les competències clau incloses en el perfil d'eixida de l'alumnat en finalitzar l'educació bàsica. En tots els casos, l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques assenyalades contribueix a l'adquisició i al desenvolupament de les competències clau amb les quals apareixen estretament vinculades.

	CCL	CP	CMCT	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1 Multilingüisme i interculturalitat	X	X		X	X	X	X	X
CE 2 Comprensió oral i multimodal	X	X		X	X	X		
CE 3 Comprensió escrita i multimodal	X	X		X	X	X		
CE 4 Expressió oral	X	X		X	X	X		
CE 5 Expressió escrita i multimodal	X	X		X	X	X		

CE 6 Interacció oral, escrita i multimodal	X	X		X	X	X	X	
CE 7 Mediació oral, escrita i multimodal	X	X		X	X	X	X	
CE 8 Lectura autònoma	X	X		X	X	X	X	X
CE 9 Competència literària	X	X		X	X	X	X	X

CCL: competència en comunicació lingüística

CP: competència plurilingüe

CMCT: competència matemàtica i competència en ciència i tecnologia (STEM, per les seues sigles en anglés)

CD: competència digital

CPSAA: competència personal, social i d'aprendre a aprendre

CC: competència ciutadana

CE: competència emprenedora

CCEC: competència en consciència i expressió culturals

En primer lloc, és necessari remarcar que la totalitat de competències específiques de la matèria estan indissolublement connectades amb la competència en comunicació lingüística (CCL), ja que possibiliten, entre altres descriptors operatius del perfil d'eixida, l'expressió de sentiments, fets, opinions i pensaments, així com la comprensió de discursos i de textos senzills de diversos àmbits. Així mateix, també permeten el desenvolupament de la lectura d'obres diverses i asseguren el respecte a la diversitat lingüística i cultural.

En segon lloc, la competència multilingüe i intercultural (CE1) és fonamental per al desenvolupament de la competència plurilingüe (CP), ja que, per a utilitzar diferents llengües i reconèixer els perfils lingüístics individuals, cal valorar la diversitat lingüística com una font d'enriquiment.

En tercer lloc, la competència en interacció (CE6) es relaciona amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), atés que promou el diàleg, els debats, el treball en grup i la distribució de tasques i responsabilitats de manera equitativa per mitjà de la cooperació per a aconseguir assolir una comunicació efectiva, així com la comprensió proactiva d'altres perspectives i experiències. D'aquesta manera, contribueix al fet que l'alumnat siga conscient de les pròpies emocions, idees i comportaments personals emprant estratègies per a gestionar-les en situacions de tensió o conflicte i adaptant-se als canvis i harmonitzant-los per a aconseguir els seus propis objectius.

En quart lloc, la competència en interacció (CE6) i la competència en mediació (CE7) es vinculen amb la competència ciutadana (CC) en la mesura que tenen un paper fonamental en la participació en activitats de grup, en la presa de decisions i en la resolució de conflictes de manera constructiva i pacífica. També promou la comprensió de la pròpia identitat i les relacions interculturals amb la finalitat d'establir interaccions comunicatives respectuoses,

empàtiques, igualitàries i constructives.

4. Sabers bàsics (per al conjunt de les competències de l'àrea/matèria)

4.1. Introducció

Els sabers bàsics són els coneixements, destreses i actituds necessaris per a l'adquisició de les diferents competències específiques d'aquesta àrea.

Els sabers s'organitzen en tres blocs: Llengua i ús, Estratègies comunicatives i Educació literària. Aquests blocs generals es divideixen en subblocs de sabers i, en alguns casos, també en grups de sabers sota un mateix subbloc. Aquesta distribució permet observar millor les relacions disciplinàries entre els sabers. Aquestes relacions de tipus disciplinari es completen amb unes indicacions sobre la vinculació dels diferents blocs, subblocs i grups de sabers amb les diferents competències específiques de l'àrea. La gradació dels sabers vindrà marcada pels criteris d'avaluació establerts.

En cadascun dels blocs i subblocs es disposen els continguts bàsics de manera ordenada, seguint un ordre de més concret a més general; també s'hi suggereix el ritme d'adquisició al llarg de l'etapa, especialment al final del segon i del tercer cicle. En qualsevol cas, l'ordre de disposició dels tres blocs de continguts bàsics no denota, en cap cas, una posició jeràrquica ni suggereix un treball separat dels sabers de cada apartat. Ans al contrari, els diferents sabers bàsics dels tres blocs s'han de combinar entre si en el moment del disseny de les situacions d'aprenentatge. Aquesta tria i combinació dels continguts estarà determinada per les competències específiques involucrades en cada pràctica d'aula concreta que els docents planifiquen.

Aquests blocs de sabers tenen una correspondència en l'àrea de llengua estrangera perquè es puguen organitzar per a treballar les competències específiques de les diferents llengües d'una manera integrada. Així, es prepara el terreny perquè es puguen planificar situacions d'aprenentatge que incloguen les diferents llengües del currículum. L'objectiu final d'aquesta organització és que l'alumnat pugua desenvolupar d'una manera coherent la competència en comunicació lingüística i la competència plurilingüe, tot seguint els principis de la competència plurilingüe global.

4.2. Bloc 1: Llengua i ús

El primer bloc, Llengua i ús, recull tots els sabers que tenen a veure amb la llengua en relació amb el seu ús social, des de la biografia lingüística i el mapa lingüístic de l'aula, fins a la diversitat lingüística i els prejudicis lingüístics presents en la societat. Aquest bloc abraça, per tant, d'una manera progressiva al llarg de l'etapa, els continguts bàsics sobre elements extralingüístics que resulten fonamentals per a la comunicació en societats plurilingües i multiculturals: la diversitat lingüística en l'entorn immediat i global, la situació social de les diferents llengües en contacte, la relació entre les llengües i els poders, o els elements culturals que configuren i determinen els usos lingüístics.

En aquesta etapa, la biografia lingüística s'amplia a les experiències personals en entorns diferents: família, barri, ciutat, viatges, xarxes socials, Internet, lectures, cinema i música. Quant a la reflexió sobre la diversitat lingüística, en primer i segon s'aprofundeix en la diversitat a l'Estat espanyol i Europa, i en segon i tercer s'arriba fins a una aproximació molt bàsica a les llengües del món. La reflexió interlingüística es relaciona de manera especial amb la competència específica de mediació: es comença per la reflexió a partir d'experiències d'anàlisi contrastiva entre les llengües del currículum en el context de situacions d'intercanvis comunicatius plurilingües; en primer i en segon, en usos i en discursos de poca complexitat; en tercer i en quart es pot elevar lleugerament el grau de complexitat de l'anàlisi contrastiva. El

llenguatge no discriminatori i respectuós s'amplia, en aquesta etapa, a totes les situacions en què es desenvolupen les competències específiques d'expressió, interacció i mediació, especialment als contextos socials, en primer i segon, i també als professionals, en tercer i quart. El repertori de les expressions idiomàtiques s'amplia, en Secundària, més enllà dels usos col·loquials i de la varietat més propera, fins als usos generals i estàndard, i més formals i literaris, en tercer i en quart.

Les llengües i els seus parlants: CE1, CE4, CE5, CE6 i CE7	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
• Biografia lingüística personal. Diversitat lingüística de l'entorn	X	X
• Plurilingüisme, les famílies lingüístiques i les llengües del món	X	X
• Variació lingüística		X
• Les llengües d'Espanya	X	
• Desenvolupament sociohistòric de les llengües d'Espanya	X	X
• Aproximació a les llengües de signes		X
• Reflexió interlingüística	X	X
• Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics i exploració de maneres d'evitar-los	X	
• Estratègies d'exploració i qüestionament de prejudicis i estereotips lingüístics. Fenòmens del contacte entre llengües		X
• Drets lingüístics i la seua expressió en lleis i declaracions institucionals		X
• Llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències	X	
• Expressions idiomàtiques de la llengua	X	X

4.3. Bloc 2: Estratègies comunicatives

El segon bloc, Estratègies comunicatives, recull les diferents estratègies i destreses vinculades als processos de producció, recepció, interacció i mediació. En aquest bloc trobem sis subblocs de sabers bàsics. Els subblocs 2.1, 2.2 i 2.3 són transversals, ja que es treballen en totes les competències comunicatives, i en els subblocs 2.4, 2.5 i 2.6 es troben els sabers sobre cada destresa bàsica. A més a més, en aquest apartat s'inclouen els aspectes actitudinals, axiològics i emocionals que estan presents transversalment en tots els intercanvis comunicatius i que poden determinar-ne l'èxit o el fracàs.

També es tenen en compte en aquest bloc tots els sabers necessaris per a una reflexió lingüística adequada sobre les estructures lingüístiques i el seu ús. Es comença pels sons, les grafies i els gestos, i s'acaba en els nivells textual i pragmàtic. L'anàlisi i la reflexió progressiva sobre les convencions ortogràfiques, la ortofonia i l'ortoèpia, les estructures gramaticals, les tipologies i els gèneres textuais, sempre ha d'anar associada a la millora de la recepció i de la producció discursives.

La gradació dels sabers bàsics d'aquest bloc dependrà, en primera instància, del tipus de situació comunicativa en què es trobe involucrat l'alumnat. En segon lloc, també dependrà de l'experiència prèvia de l'alumnat, del seu grau de maduració personal i del repertori de

recursos lingüístics i d'estructures comunicatives que és capaç de mobilitzar en cada moment de l'etapa i en cada situació comunicativa concreta. El grau de cohesió discursiva, per exemple, dependrà dels mecanismes lingüístics i textuals que l'alumnat siga capaç de manejar i del nivell de complexitat textual dels discursos. L'acompanyament docent, les bastides i els models facilitats a l'alumnat en els primers nivells disminueixen al llarg de l'etapa a mesura que l'alumnat avança en l'adquisició d'autonomia.

El treball relacionat amb els diferents tipus de textos i gèneres discursius, tant pel que fa a l'estructura com a les característiques lingüístiques, es planifica al llarg de l'etapa, i cada nivell desenvolupa les tipologies textuals i gèneres discursius que millor encaixen en les situacions d'aprenentatge proposades.

Quant a la reflexió lingüística, en aquesta etapa va sempre unida als processos d'ús i de recepció, i encara no és una finalitat en si mateixa. Mitjançant la reflexió es consolida de manera progressiva la consciència lingüística de l'alumnat per tal de millorar les destreses comunicatives associades a les diferents competències específiques de l'àrea. En aquesta etapa s'amplia progressivament l'ús del metallenguatge en els moments de reflexió lingüística, i s'hi aprofundeix en tercer i en quart. En qualsevol cas, el domini més complet del metallenguatge es continua en l'etapa de Batxillerat.

Subbloc 2.1. Sabers comuns: CE2, CE3, CE4, CE5, CE6 i CE7	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
<ul style="list-style-type: none"> Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa: grau de formalitat i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la comunicació. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Tipologies textuals i gèneres discursius 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Gèneres discursius propis de l'àmbit professional: el currículum, la carta de motivació i l'entrevista de treball 		X
<ul style="list-style-type: none"> Propietats textuals: coherència, cohesió i adequació 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Estratègies de detecció i ús d'un llenguatge verbal i icònic no discriminatori 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Estratègies de reflexió sobre el procés d'aprenentatge, autoavaluació i autocorrecció 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Estratègies de gestió de les emocions en la comunicació 		X

Subbloc 2.2. Alfabetització informacional: transversal a totes les CE	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
• Xarxes socials i mitjans de comunicació. Etiqueta digital. Riscos de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat en la xarxa.	X	X
• Hàbits i conductes per a la comunicació segura en entorns virtuals.	X	X
• Anàlisi de la imatge i elements paratextuals dels textos iconicoverbals i multimodals.	X	X
• Usos de l'escriptura per a l'organització del pensament: notes, esquemes, mapes conceptuals, resums.	X	X
• Estratègies de cerca en fonts documentals diverses i amb diferents suports i formats, amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència.	X	X
• Estratègies d'ús i tractament de fonts documentals diverses.	X	X
• Ús de models per a analitzar, valorar, reorganitzar i sintetitzar la informació en esquemes propis.	X	X
• Comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual.	X	X
• Utilització de la biblioteca i dels recursos digitals.	X	X
• Eines digitals per al treball col·laboratiu i la comunicació.	X	X

Subbloc 2.3. Reflexió sobre la llengua: CE1, CE2, CE3, CE4, CE5 i CE7	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
• La implicació de l'emissor en els textos.	X	X
• L'expressió de la subjectivitat en textos.		X
• Adequació del registre a la situació de comunicació.	X	X
• Cohesió: connectors textuais temporals, explicatius, d'ordre i de contrast, distributius, de causa, de conseqüència, de condició i d'hipòtesi.	X	X
• Cohesió: mecanismes de referència interna gramaticals (substitucions pronominals) i lèxics (nominalitzacions i hiperònims de significat abstracte, sinònims, repeticions i el·lipsis).	X	X
• Ús coherent de les formes verbals en els textos.	X	X
• Correlació temporal en la coordinació i subordinació d'oracions.	X	X
• Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical dels	X	X

textos.		
• Ús de diccionaris, manuals de consulta i correctors en suport analògic o digital.	X	X
• Els signes de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit. La seua relació amb el significat.	X	X
• Observació, comparació i manipulació d'estructures lingüístiques.	X	X
• Estratègies per al contrast i la transferència entre les llengües.	X	X
• Diferències i interseccions entre llengua oral i llengua escrita en situacions comunicatives.	X	X
• La llengua com a sistema i les seues unitats bàsiques.	X	X
• Formes gramaticals i funcions sintàctiques.	X	X
• Relació entre els esquemes semàntic i sintàctic de l'oració simple. Observació i transformació d'enunciats i ús de la terminologia sintàctica.	X	X
• Procediments lèxics (afixos) i sintàctics per al canvi de categoria gramatical.	X	X
• Procediments d'adquisició i formació de paraules: els canvis en el seu significat.	X	X
• Les relacions semàntiques entre paraules i els seus valors en funció del context i el propòsit comunicatiu.	X	X

Subbloc 2.4. Comunicació i interacció oral	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
G1: Comprensió oral: C2, C6 i C7		
• Estratègies de comprensió oral: sentit global del text i relació entre les seues parts, selecció i retenció de la informació rellevant	X	X
• Valoració de la forma i el contingut del text	X	X
G2: Expressió oral: C4, C6 i C7		
• Discursos orals en situacions comunicatives de caràcter formal	X	X
• Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal. Deliberació oral argumentada		X
• Adequació a l'audiència i al temps d'exposició	X	X
• Planificació, producció i revisió de textos orals i multimodals	X	X
• Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal	X	X
• Estratègies d'expressió oral: interpretació i ús d'elements de	X	X

la comunicació no verbal		
G3: Interacció oral: C6 i C7		
• Estratègies d'escolta activa, assertivitat i resolució dialogada dels conflictes, tenint en compte la perspectiva de gènere	X	X
• Interaccions orals en situacions comunicatives de caràcter formal i informal	X	X
• Estratègies de cortesia lingüística i cooperació conversacional	X	X

Subbloc 2.5. Comprensió escrita: C3, C6 i C7	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
• Estratègies de comprensió abans de la lectura: coneixements previs, objectius de lectura, hipòtesis per mitjà d'informació paratextual, tipologia, gènere i estructura del text.	X	X
• Estratègies de comprensió durant la lectura: coherència interna del text, inferències, sentits figurats i significats no explícits.	X	X
• Estratègies de comprensió després de la lectura: tema, tesi, idea principal, arguments, intenció de l'autor i organització del contingut.	X	X
• Valoració de la forma i el contingut del text.	X	X

Subbloc 2.6. Expressió escrita i multimodal: C5, C6 i C7	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
• Estratègies del procés d'escriptura i multimodal: planificació, textualització, revisió i correcció.	X	X
• Aplicació de les normes ortogràfiques i gramaticals. Propietat lèxica.	X	X
• Presentació cuidada de les produccions escrites.	X	X
• Elements gràfics i paratextuals.	X	X
• Interaccions escrites en situacions comunicatives de caràcter formal i informal.	X	X

4.4. Bloc 3: Lectura i literatura

El tercer bloc, Lectura i literatura, reuneix els sabers bàsics necessaris per al desenvolupament de la competència literària. Continguts relatius a les convencions poètiques i genèriques; sobre elements retòrics, narratològics o teatrals; coneixements sobre la tradició literària, més o menys complexos segons l'etapa o el cicle, i també relacions entre la literatura i altres manifestacions artístiques. Aquest apartat està dividit en dos subblocs. El primer se centra en la lectura autònoma i en la construcció de la identitat lectora, i el segon, en la

literatura.

La identitat lectora en aquesta etapa evoluciona progressivament cap a l'autonomia lectora completa, en quart. L'alumnat és capaç de reconèixer els seus gustos, interessos i necessitats personals de lectura i tria les lectures de manera autònoma o buscant consells experts. L'alumnat també és capaç de compartir les seues experiències lectores amb recursos expressius cada vegada més complexos i matisats al llarg de l'etapa. En primer i en segon relaciona les lectures amb les experiències biogràfiques i les pròpies emocions, i en tercer i en quart també és capaç de relacionar-hi experiències de tipus cultural. El suport en què pot compartir les seues experiències lectores s'amplia també a l'àmbit digital al llarg de l'etapa.

En el subbloc 3.2 es recullen les estratègies de comprensió, interpretació i producció de textos i obres literàries; la relació entre els textos literaris i altres textos i manifestacions artístiques i culturals, i el coneixement de les estructures i dels aspectes formals dels gèneres, aplicat amb autonomia progressiva.

S'empren estratègies compartides en la interpretació de les obres i s'incorpora informació sociohistòrica procedent de fonts diverses. Aquests sabers es vinculen amb altres matèries de l'etapa que aporten els coneixements necessaris per a relacionar el context o bé que poden ajudar a contextualitzar fets històrics o moviments artístics vinculats a les obres. En qualsevol cas, l'establiment de relacions entre les obres literàries i el context sociohistòric es reserva per a tercer i per a quart, però d'una manera bàsica; aquest tipus d'anàlisi s'amplia i s'aprofundeix en l'etapa de Batxillerat.

D'altra banda, en els cursos de primer i de segon es continua amb la compartició d'experiències emocionals i d'opinions vinculades a la lectura de textos literaris. Es reserva per a tercer i per a quart la iniciació a la comprensió i la interpretació més profunda dels textos literaris. En tota l'etapa s'estimula la reflexió sobre els referents culturals, ètics i no discriminatoris a partir de la lectura de textos literaris; es reserva per a tercer i per a quart l'aprofundiment en una perspectiva de lectura crítica més estructurada.

Quant a l'ús del metallenguatge dels estudis literaris per part de l'alumnat, hi ha una progressivitat al llarg de l'etapa. Es domina i s'empra un repertori de formes més reduït en primer i en segon curs, que s'amplia en tercer i en quart en contextos de lectura i d'interpretació més complexos.

Subbloc 3.1. Hàbit lector: CE8	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
• Identitat lectora: selecció d'obres variades i lectura autònoma, consciència i verbalització dels propis gustos.	X	X
• Identitat lectora: valoració crítica dels textos i sobre la pròpia pràctica de lectura.	X	X
• Expressió de l'experiència lectora i de diferents formes d'apropiació i recreació dels textos llegits.	X	X
• Ús de la biblioteca escolar i pública. Circuit literari i lector. Participació en actes culturals.	X	X
• Estratègies per a la recomanació de les lectures.	X	X

Subbloc 3.2. Literatura: CE9	CICLE	
	1r (cursos 1r i 2n)	2n (cursos 3r i 4t)
<ul style="list-style-type: none"> • Obres rellevants de la literatura juvenil contemporània i del patrimoni literari universal, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, que inclouen la presència d'autores i autors. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> • Obres rellevants del patrimoni literari nacional i universal i de la literatura actual, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, que inclouen la presència d'autores i autors. 		X
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies de construcció compartida de la interpretació de les obres. Converses literàries. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura i comprensió de textos literaris: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies d'utilització d'informació sociohistòrica, cultural i artística bàsica per a construir la interpretació de les obres literàries. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Relació i comparació dels textos llegits amb altres textos i manifestacions artístiques i culturals, i amb les noves formes de ficció en funció de temes, tòpics, estructures i llenguatges. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> • Relació i comparació dels textos llegits amb altres textos, orals, escrits o multimodals, i manifestacions artístiques i culturals, i amb les noves formes de ficció en funció de temes, tòpics, estructures i llenguatges. Elements de continuïtat i ruptura. 		X
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies, models i pautes per a l'expressió de la interpretació i la valoració personal d'obres i fragments literaris. Lectura amb perspectiva de gènere. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a interpretar obres i fragments literaris tenint en compte els valors culturals, ètics i estètics presents en els textos. Lectura amb perspectiva de gènere. 		X
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura expressiva, dramatització i recitació dels textos tenint en compte els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Planificació i creació de textos a partir de l'apropiació de les convencions del llenguatge literari i en referència a models donats (imitació, transformació, continuació). 	X	X

5. Situacions d'aprenentatge per al conjunt de les competències de l'àrea/matèria

Comunicar-se de manera eficaç i respectuosa per mitjà del llenguatge és una habilitat essencial per a la vida en el segle XXI, encara més a causa dels nous reptes que suma, a ritme precipitat, la cultura digital. Es tracta d'aconseguir, en completar l'Educació Secundària, un ús conscient del llenguatge que permeta a l'alumnat participar en les pràctiques discursives de l'esfera personal, social, educativa i professional. I participar, a més, de manera apropiada, eficaç i respectuosa, tant amb ells i elles mateixos, com amb els seus interlocutors. Per a aconseguir-ho, resultarà imprescindible utilitzar les estratègies pedagògiques i didàctiques que assegurin que els aprenentatges tenen sentit i valor personal per al nostre alumnat.

Així mateix, aquestes situacions d'aprenentatge haurien de preveure no sols els usos lingüístics en els contextos d'educació formal, sinó tots els contextos d'activitat als quals té accés el nostre alumnat i que li suposen oportunitats d'aprenentatge. Cal tindre en compte, de la mateixa manera, les diferents esferes de la vida en què es projecten les competències específiques d'aquesta matèria: l'espai personal, el social i l'escolar. L'aula s'ha d'obrir a la comunitat educativa i a l'entorn del centre educatiu.

En tota l'etapa, com a pas previ al plantejament didàctic, i incorporant els principis del disseny universal, haurem d'assegurar-nos que no hi ha barreres que impedisquen l'accessibilitat física, cognitiva, sensorial i emocional del nostre alumnat amb la finalitat d'assegurar la seua participació i aprenentatge. En el cas de les llengües oficials, caldrà analitzar també si són o no les llengües familiars de l'alumnat a l'hora de plantejar les situacions, per a programar les propostes de manera contextualitzada i amb les bastides necessàries, aprofitant, al mateix temps, l'extraordinària riquesa de la diversitat lingüística, cultural o humana. Així mateix, en cada context sociolingüístic s'han de promoure transferències entre diferents llengües per a comprendre i produir missatges i textos.

Les situacions d'aprenentatge promouran que l'alumnat aconseguisca afermar la seua autonomia mentre desenvolupa estratègies que li resultaran útils molt més allà de l'aula. Per a fer-ho, és fonamental que la pràctica siga freqüent i que tinga, a més, retroacció constant, tant per part del professorat com dels seus iguals. Això afavorirà, a més, la consideració de l'error com una part natural i necessària de l'aprenentatge.

Els objectius seran exigents, però assolibles modulant la dificultat si és necessari. En aquest sentit, és essencial que l'alumnat els conega i tinga clara la finalitat de la tasca, ja que això li permetrà focalitzar l'atenció en l'objectiu i activar, amb ajuda del professorat, els seus coneixements previs. Així, les situacions d'aprenentatge hauran de suposar un desafiament, però adaptant-se sempre a les característiques de l'alumnat al qual van dirigides i incloent-hi diferents suports i formats, tant analògics com digitals.

Els estudiants i les estudiantes construiran el seu aprenentatge mentre reflexionen, de manera progressivament autònoma i amb textos cada vegada més complexos, sobre les estructures comunicatives, els coneixements lingüístics, els usos convencionals, les estratègies, les actituds i els sentiments implicats en les tasques lectores, escriptores, d'interacció o de mediació. En aquest sentit, podem afavorir el processament de la informació si programem amb diferents nivells de complexitat cognitiva, utilitzant estratègies i metodologies adequades.

Les situacions d'aprenentatge hauran de ser variades i autèntiques i hauran de partir d'un problema o necessitat que es vol resoldre i que té, d'una banda, sentit en el món real i, d'una altra, connexió amb les experiències i interessos de l'alumnat. És a dir, han de ser situacions comunicatives reals, amb funció social, i significatives per a l'alumnat, i el professorat ha de prendre un rol de facilitador. Les pràctiques discursives en contextos laborals haurien de treballar-se en el segon cicle de l'ESO com a part de l'orientació educativa i professional de

l'alumnat. Aquesta diversitat de situacions contribuirà a desenvolupar ments complexes capaces de crear solucions creatives i col·lectives, i proporcionarà a l'alumnat les bases necessàries per a afrontar els reptes que trobarà en el futur. De manera transversal, es fomentarà la curiositat i l'acceptació positiva de la diversitat lingüística, cultural i humana de l'entorn i general.

El paper determinant de les competències específiques de la matèria per a afrontar els desafiaments del segle XXI les converteix en un marc excel·lent per al disseny de situacions d'aprenentatge amb l'objectiu de capacitar el nostre alumnat per a prendre la paraula en l'exercici d'una ciutadania activa i compromesa.

Les situacions d'aprenentatge mobilitzaran, al mateix temps, diverses competències específiques interrelacionant-les. Escoltar un missatge oral o llegir un text pot ser l'inici d'una seqüència didàctica que posa en marxa moltes altres destreses: conversar, escriure, mediar o d'altres. Així mateix, el treball interdisciplinari en les diferents matèries resulta fonamental perquè l'alumnat conega i treballa tant les destreses lingüístiques com els gèneres discursius propis dels diferents camps. En aquest sentit, el projecte lingüístic de centre marcarà, entre altres aspectes, els acords metodològics, d'organització i de suport relacionats amb l'ús i ensenyament de les llengües, i també indicarà en quina llengua s'imparteixen determinades àrees o matèries per a poder planificar situacions d'aprenentatge interdisciplinàries.

Les metodologies actives promouran el treball individual, així com la interacció, col·laboració i cooperació entre iguals, de manera que afavoriran que l'alumnat prenga més decisions sobre els objectius, la planificació del procés i l'avaluació. Aquestes situacions incorporaran, de manera paral·lela, la gestió de les emocions: clima de confiança, seguretat afectiva, empatia, cooperació emocional i mediació.

Les activitats de lectura han d'anar encaminades a promoure el foment de la lectura i a la millora de la competència lectora, combinant els diferents objectius: llegir per a aprendre i llegir per plaer. Cal dissenyar-les tenint en compte el pla de foment lector del centre i l'ús de les biblioteques d'aula, de centre i virtuals, com a part del procés d'aprenentatge quant al tractament de la informació.

L'aprenentatge de la llengua i la literatura transcendeix a l'escola, per la qual cosa cal generalitzar els aprenentatges. Així doncs, les situacions han de donar resposta a les diferents situacions comunicatives, ja que l'ús de la llengua varia segons les necessitats del context, que és el que determina tant la forma com el contingut. Per això, els textos, com a gèneres discursius, han de ser tinguts en compte, d'una banda, com a pràctica discursiva d'una esfera d'activitat social i, d'una altra, com una construcció amb unes característiques específiques. En qualsevol dels contextos, de manera transversal i contínua, s'afavorirà l'ús d'un llenguatge no discriminatori i s'entrenarà la detecció i rebutj dels usos sexistes i racistes i els abusos de poder per mitjà de la paraula.

A) Context personal: és fonamental dissenyar situacions que tinguen connexió amb les experiències personals de l'alumnat i que impliquen l'expressió oral de sentiments, vivències, opinions i fets en un clima de confiança, respecte, escolta, afectivitat, empatia, cooperació i mediació. Aquestes situacions incidiran en les vivències per a, posteriorment, donar pas als aspectes formals (forma, planificació, acció i retroacció), i s'utilitzaran, per a fer-ho, diferents suports (físics i digitals).

B) Context social: s'han de dissenyar situacions que promoguen la cooperació i la participació de l'alumnat, tant en la vida del centre com en el seu entorn local. Es fomentarà el compromís ciutadà i la resolució pacífica dels conflictes per mitjà del llenguatge, així com el desenvolupament de sentiments d'empatia i compassió, i s'aportaran els recursos necessaris per a actuar davant de situacions d'inequitat i exclusió. Per a fer-ho, és necessari oferir

situacions que ajuden a corregir els desequilibris entre les llengües oficials i que ajuden a valorar els beneficis del plurilingüisme per al desenvolupament personal i social, tant des d'una perspectiva de l'entorn local com des d'una anàlisi més global.

Així mateix, es reflexionarà sobre problemes ètics fonamentals i d'actualitat, de manera que s'afavorirà el desenvolupament del pensament crític dels estudiants i les estudiantes i s'assegurà una actitud dialogant i respectuosa. La utilització de les TIC ens permetrà, entre altres aspectes, traslladar de manera quasi immediata els discursos de l'àmbit social a l'aula, i viceversa.

C) Context educatiu: les situacions han de propiciar que l'alumnat empre la llengua per a vehicular els diferents coneixements que estableix el currículum, mitjançant els processos de definir, descriure, enunciar, explicar, demostrar, aplicar i practicar. Però, sobretot, aquestes situacions han de fomentar una actitud més activa de l'aprenent, que haurà d'usar el llenguatge per a analitzar, dissenyar, crear i avaluar el que diu, escriu i fa. Aquest caràcter crític i reflexiu l'ajudarà a prendre consciència del que ha après i a conèixer-se a si mateix com a aprenent, valorant la necessitat d'entendre la realitat per a poder desenvolupar-s'hi amb autonomia, i desenvolupant les habilitats que li permetran continuar aprenent al llarg de la vida. Així doncs, aquestes situacions promouran en l'alumnat l'autoavaluació i l'autoconeixement sobre el seu procés d'aprenentatge.

En aquest context es fomentarà l'ús de suports digitals, incidint en l'aprofitament crític, ètic i responsable de la cultura digital.

D) Context professional: a partir del segon cicle d'ESO, les situacions d'aprenentatge s'obriran als contextos que l'alumnat pugui trobar en acabar l'educació obligatòria, tant en relació amb documents administratius propis de la vida adulta, com amb textos relacionats amb l'àmbit laboral. Per a fer-ho, es posaran en relleu les habilitats discursives, incidint tant en aspectes verbals com no verbals.

Respecte a les situacions d'avaluació, qualsevol expressió del coneixement de l'alumnat és avaluable, és a dir, les mateixes situacions d'aprenentatge ens aportaran les dades que faciliten un adequat seguiment del procés d'ensenyament-aprenentatge. Per això, el paper de l'avaluació és essencial i haurà d'estar present en tota situació d'aprenentatge, en què destacarà la seua dimensió formativa i formadora i tindrà especial rellevància l'autoavaluació i la coavaluació.

En aquest sentit, és imprescindible dissenyar uns instruments d'avaluació adequats i variats que faciliten el seguiment per part del professorat, així com la reflexió i l'autoregulació de l'alumnat. Entre els instruments d'avaluació estarien els dossiers d'aprenentatge, les rúbriques, les llistes de comprovació: l'enregistrament i la revisió de les produccions discursives, així com els quaderns de camp, els diaris de treball, el quadern de treball en el laboratori, les exposicions orals, els assajos escrits, les entrevistes o els debats. En tot cas, les situacions d'avaluació hauran de promoure que l'alumnat expresse el seu coneixement utilitzant diferents vies: orals, escrites, gràfiques i audiovisuals.

Finalment, respecte a l'avaluació sumativa, s'haurà de tindre sempre en compte l'accessibilitat en la presentació, els temps i els ritmes, i caldrà ajustar-se, en cada cas, a les característiques i necessitats de l'alumnat.

6. Criteris d'avaluació

6.1. Competència específica 1. Criteris d'avaluació

CE1. Multilingüisme i interculturalitat

2n d'ESO	4t d'ESO
1.1. Identificar i valorar les llengües d'Espanya i del món, i les varietats lingüístiques de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana, identificant nocions bàsiques de les llengües i contrastant algunes característiques en discursos orals, escrits i multimodals.	1.1. Identificar i valorar les llengües d'Espanya i del món, i les varietats lingüístiques de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana a partir de l'explicació del seu origen i del seu desenvolupament sociohistòric, contrastant aspectes lingüístics i discursius, així com els trets de les diferents varietats, en manifestacions orals, escrites i multimodals.
1.2. Mostrar interès per l'ús del valencià en les diferents situacions comunicatives de l'àmbit personal, social i educatiu, i valorar la seua importància com a llengua pròpia del territori.	1.2. Mostrar interès per l'ús del valencià en les diferents situacions comunicatives de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, i valorar la seua importància com a llengua pròpia del territori.
1.3. Mostrar interès i respecte per les varietats lingüístiques, contrastant algunes de les seues característiques en diferents contextos d'ús i identificant expressions d'ús habitual i menys habitual.	1.3. Mostrar interès i respecte per les diverses varietats lingüístiques, identificant i contrastant les seues característiques principals i diferenciant-les d'altres varietats en diferents contextos d'ús.
1.4. Identificar prejudicis i estereotips lingüístics a partir de l'observació de la diversitat lingüística de l'entorn, amb una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal.	1.4. Identificar i qüestionar prejudicis i estereotips lingüístics a partir de l'anàlisi de la diversitat lingüística de l'entorn, de les llengües en contacte i dels drets lingüístics individuals i col·lectius, amb una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal.
1.5. Reflexionar i exemplificar, amb certa autonomia, aspectes del funcionament de les llengües, a partir de l'observació, la comparació entre aquestes i la manipulació de paraules, oracions i textos de distintes llengües, fent ús del metallenguatge.	1.5. Formular generalitzacions, amb progressiva autonomia, sobre aspectes del funcionament de les llengües, a partir de la manipulació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com també de la formulació d'hipòtesis i la cerca d'exemples, fent ús del metallenguatge específic i consultant diccionaris, manuals i gramàtiques.

6.2. Competència específica 2. Criteris d'avaluació

CE2. Comprensió oral i multimodal

2n d'ESO	4t d'ESO
2.1. Escoltar de manera activa, interpretar i valorar, amb progressiva autonomia, textos orals i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents, propis de l'àmbit personal, social i educatiu, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i la fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat.	2.1. Escoltar de manera activa, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos orals i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents, propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i la fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat.
2.2. Interpretar el sentit global i les idees principals i secundàries de textos orals i multimodals de coneixements ajustats a diferents àmbits del coneixement.	2.2. Interpretar el sentit global i les idees principals i secundàries de textos orals i multimodals de coneixements complexos i ajustats a la situació comunicativa.
2.3. Extraure i interpretar informació (explícita i implícita) dels textos orals i multimodals, i dels	2.3. Extraure i interpretar informació (explícita i implícita) dels textos orals i multimodals, dels

elements no verbals, i valorar el propòsit del text i la intenció de l'emissor.

elements no verbals i dels elements prosòdics, així com identificar incongruències entre text i elements no verbals, i valorar de manera crítica i raonada els continguts, el propòsit del text i la intenció de l'emissor.

6.3. Competència específica 3. Criteris d'avaluació

CE3. Comprensió escrita i multimodal

2n d'ESO	4t d'ESO
3.1. Llegir, interpretar i valorar, amb progressiva autonomia, textos escrits i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents propis de l'àmbit personal, social i educatiu, per mitjà de l'anàlisi dels elements formals i de contingut propis del nivell educatiu, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.	3.1. Llegir, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos escrits i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.
3.2. Aplicar, amb progressiva autonomia, tot tipus d'estratègies per a comprendre el sentit global i la informació específica, distingir les idees principals de les secundàries, obtenir informació literal, interpretar informació explícita i implícita i valorar el propòsit de diferents textos i la intenció de l'emissor.	3.2. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a comprendre el sentit global i la informació específica, distingir les idees principals de les secundàries, obtenir informació literal, interpretar informació explícita i implícita i valorar de manera raonada i crítica els continguts, el propòsit de diferents textos i la intenció de l'emissor.
3.3. Identificar les tipologies textuals i els gèneres discursius, i reconèixer l'estructura i algunes de les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text.	3.3. Identificar les tipologies textuals i els gèneres discursius, i reconèixer l'estructura complexa i el format dels textos i les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text.
3.4. Localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i pertinença, en diferents textos multimodals en mitjans digitals, amb progressiva autonomia, de l'àmbit personal, social i educatiu.	3.4. Localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i pertinença en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, en diferents textos multimodals en mitjans digitals, de manera autònoma, de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.
3.5. Aplicar, amb progressiva autonomia, tot tipus d'estratègies per a la cerca, selecció, gestió i edició de la informació, en diferents textos multimodals, per a ampliar coneixements de manera responsable, contrastar la informació de fonts de caràcter general, atenent el context i la intenció comunicativa, i utilitzar-la citant-ne les fonts.	3.5. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a la cerca, selecció, gestió i edició de la informació, en diferents textos multimodals, per a ampliar coneixements de manera responsable, contrastar i valorar la informació de fonts diverses, atenent el context i la intenció comunicativa, i utilitzar-la citant-ne les fonts i respectant els principis de propietat intel·lectual.

6.4. Competència específica 4. Criteris d'avaluació

C4. Expressió oral

2n d'ESO	4t d'ESO
4.1. Produir, amb progressiva autonomia, discursos orals sobre diferents àmbits del coneixement, ajustats a la situació comunicativa i als gèneres discursius de	4.1. Produir, amb autonomia, discursos orals extensos sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa i als gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional,

l'àmbit personal, social i educatiu, amb adequació i coherència, fent ús de connectors i aportant el seu propi punt de vista.	amb adequació, coherència i cohesió, manifestant una consciència crítica cap al tema.
4.2. Produir discursos orals amb una pronunciació correcta i una entonació adequada, utilitzant els elements prosòdics i els recursos no verbals adequats que reforcen el discurs i utilitzant diferents suports audiovisuals.	4.2. Produir discursos orals amb fluïdesa, una bona pronunciació i entonació, utilitzant de manera eficaç els elements prosòdics, els recursos no verbals i diferents suports audiovisuals que reforcen les idees expressades i que capten l'atenció del receptor.
4.3. Efectuar produccions orals amb un registre estàndard, un llenguatge no discriminatori i un vocabulari precís i ajustat a la norma, mostrant un bon domini lingüístic i morfosintàctic i reflexionant sobre la llengua i el seu ús.	4.3. Efectuar produccions orals amb un registre formal, un llenguatge no discriminatori i un vocabulari ric i ajustat a la norma, fent ús d'expressions idiomàtiques, amb un domini òptim de la morfosintaxi, i reflexionant sobre la llengua, el seu ús i el propòsit comunicatiu.
4.4. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, de manera progressivament autònoma, sobre temes de l'àmbit personal, social i educatiu, avaluant-ne la fiabilitat, i compartir oralment els resultats adoptant un punt de vista personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.	4.4. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, de manera autònoma, sobre temes d'interés acadèmic, personal o social, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa adoptant un punt de vista crític i respectant els principis de propietat intel·lectual.

6.5. Competència específica 5. Criteris d'avaluació

CE5. Expressió escrita i multimodal

2n d'ESO	4t d'ESO
5.1. Produir, amb progressiva autonomia, textos escrits i multimodals de gèneres discursius de l'àmbit personal, social i educatiu que responguen a la situació comunicativa amb adequació, coherència, cohesió i correcció, utilitzant elements de cohesió variats.	5.1. Produir, de manera autònoma, textos escrits i multimodals complexos de gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional que responguen a la situació comunicativa amb adequació, coherència, cohesió i correcció.
5.2. Utilitzar un llenguatge no discriminatori i detectar, de manera progressivament autònoma, els possibles usos manipuladors de la llengua durant el procés de composició escrita.	5.2. Utilitzar un llenguatge no discriminatori i detectar, de manera autònoma, els usos manipuladors de la llengua durant el procés de composició escrita.
5.3. Utilitzar, durant el procés d'escriptura, de manera reflexiva i amb ajuda puntual del professorat, i incorporant progressivament metallenguatge, els coneixements lingüístics, textuals i discursius necessaris en la situació d'aprenentatge.	5.3. Utilitzar, durant el procés d'escriptura, de manera reflexiva i autònoma, i utilitzant metallenguatge, els coneixements lingüístics textuals i discursius necessaris en la situació d'aprenentatge.
5.4. Planificar, textualitzar, revisar i editar, amb progressiva autonomia, durant el procés d'escriptura, mitjançant estratègies gradualment complexes.	5.4. Planificar, textualitzar, revisar i editar, de manera autònoma, durant el procés d'escriptura, utilitzant les estratègies necessàries de manera precisa.

6.6. Competència específica 6. Criteris d'avaluació

CE6. Interacció oral, escrita i multimodal

2n d'ESO	4t d'ESO
6.1. Interactuar oralment, amb progressiva autonomia, sobre coneixements ajustats a la situació comunicativa de l'àmbit personal, social i educatiu, per mitjà de diferents suports, aplicant l'escolta activa i utilitzant un vocabulari precís i no discriminatori, la cortesia lingüística, l'etiqueta digital i els recursos no verbals que faciliten la construcció d'un discurs consensuat.	6.1. Interactuar oralment, amb autonomia, sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, per mitjà de diferents suports, utilitzant un vocabulari ric, correcte i no discriminatori, i implicant-se de manera activa i reflexiva amb una actitud dialogant i d'escolta per a la construcció d'un discurs comú consensuat.
6.2. Identificar i rebutjar, amb ajuda puntual, els usos discriminatoris i manipuladors de la llengua, a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements verbals i no verbals utilitzats en el discurs.	6.2. Identificar i rebutjar, de manera autònoma, els usos discriminatoris i manipuladors de la llengua, a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements verbals i no verbals utilitzats en el discurs.
6.3. Utilitzar, amb ajuda puntual, estratègies per a la gestió dialogada de conflictes en l'àmbit personal, educatiu i social.	6.3. Utilitzar estratègies, de manera autònoma, per a la gestió dialogada de conflictes en l'àmbit personal, educatiu i social.
6.4. Interactuar en textos escrits i multimodals de manera asíncrona i síncrona amb progressiva autonomia, mostrant empatia i respecte per les diferents necessitats, idees i motivacions dels interlocutors, utilitzant estratègies per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís i no discriminatori.	6.4. Interactuar en textos escrits i multimodals complexos de manera asíncrona i síncrona amb autonomia, mostrant empatia i respecte per les diferents necessitats, idees i motivacions dels interlocutors, amb adequació, coherència, cohesió, correcció i un vocabulari ric i no discriminatori.

6.7. Competència específica 1. Criteris d'avaluació

CE7. Mediació oral, escrita i multimodal

2n d'ESO	4t d'ESO
7.1. Mostrar interès per participar en la solució de problemes de comprensió recíproca entre parlants de llengües o varietats lingüístiques diferents, sobre assumptes diversos de l'àmbit personal, social i educatiu.	7.1. Mostrar interès per participar en la solució de problemes de comprensió recíproca entre parlants de llengües o varietats lingüístiques diferents, sobre assumptes diversos de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.
7.2. Comprendre, comunicar i descriure textos de complexitat mitjana en diferents suports, o explicar conceptes, de manera oral o escrita, combinant el seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	7.2. Comprendre, comunicar, descriure i parafrasejar textos d'una certa complexitat en diferents suports, o explicar conceptes, de manera oral o escrita, combinant el seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).
7.3. Seleccionar i aplicar, de manera progressivament autònoma, estratègies de simplificació i adaptació de la llengua, que faciliten la comprensió i expressió oral i escrita de la informació en diferents llengües del seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	7.3. Seleccionar i aplicar, de manera autònoma, estratègies de simplificació, adaptació i reformulació de la llengua, que faciliten la comprensió i expressió oral i escrita de la informació en diferents llengües del seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

6.8. Competència específica 8. Criteris d'avaluació

CE8. Lectura autònoma

2n d'ESO	4t d'ESO
8.1. Llegir obres diverses i textos escrits i multimodals de l'àmbit personal, social i educatiu, seleccionant, amb progressiva autonomia, els que millor s'ajusten en cada moment vital als seus gustos, interessos i necessitats personals.	8.1. Llegir obres diverses i textos escrits i multimodals de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, seleccionant de manera autònoma els que millor s'ajusten en cada moment vital als seus gustos, interessos i necessitats personals.
8.2. Deixar constància del propi itinerari lector i de les experiències lectores.	8.2. Deixar constància del propi itinerari lector i cultural, explicant els criteris de selecció de les lectures, les formes d'accés a la cultura literària i les experiències lectores.
8.3. Compartir les experiències de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en l'àmbit educatiu i social, i relacionant el sentit de l'obra amb la pròpia experiència biogràfica i lectora.	8.3. Compartir les experiències de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en l'àmbit educatiu i social, i relacionant el sentit de l'obra amb la pròpia experiència biogràfica, lectora i cultural.

6.9. Competència específica 9. Criteris d'avaluació

CE9. Competència literària

2n d'ESO	4t d'ESO
9.1. Llegir i escoltar fragments literaris i obres completes, amb progressiva autonomia i en contextos socioculturals pròxims, tenint en compte els interessos de l'alumne.	9.1. Llegir i escoltar fragments literaris i obres completes, de manera autònoma, tenint en compte els interessos de l'alumne.
9.2. Interpretar la informació rellevant dels textos literaris, de les obres completes, i aportar conclusions de manera reflexiva.	9.2. Interpretar la informació rellevant de les obres literàries, de manera autònoma, i aportar conclusions amb reflexió i visió crítica.
9.3. Establir, de manera guiada, vincles entre els textos llegits i altres textos escrits, orals o multimodals, o bé amb altres manifestacions artístiques en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge i valors ètics o estètics, mostrant, a més, implicació i resposta personal del lector en la lectura.	9.3. Establir, de manera progressivament autònoma, vincles entre els textos llegits i altres textos escrits, orals o multimodals, o bé amb altres manifestacions artístiques en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge i valors ètics o estètics, mostrant, a més, implicació i resposta personal del lector en la lectura.
9.4. Expressar opinió sobre textos i obres literàries, utilitzant alguns recursos retòrics i el metallenguatge literari, amb suport puntual del professorat.	9.4. Expressar opinió sobre textos i obres literàries, utilitzant els recursos retòrics fonamentals, el metallenguatge i les característiques dels gèneres, de manera autònoma.
9.5. Crear textos literaris senzills dels gèneres bàsics (contes, dramatitzacions, poemes, cançons) aplicant els recursos literaris bàsics adequats, amb progressiva autonomia.	9.5. Crear textos literaris (relats breus, dramatitzacions, poemes, cançons) aplicant els recursos literaris adequats a cada gènere, de manera autònoma.
9.6. Participar en manifestacions literàries, recitals i representacions teatrals partint de models.	9.6. Organitzar i participar en manifestacions literàries, recitals i representacions teatrals.